

CONSCIÈNCIA D'ARA
Cada dijous
I la setmana que ve:
**La intensitat,
únic valor?**

Estils

AMIC(S) E AMAT(S)

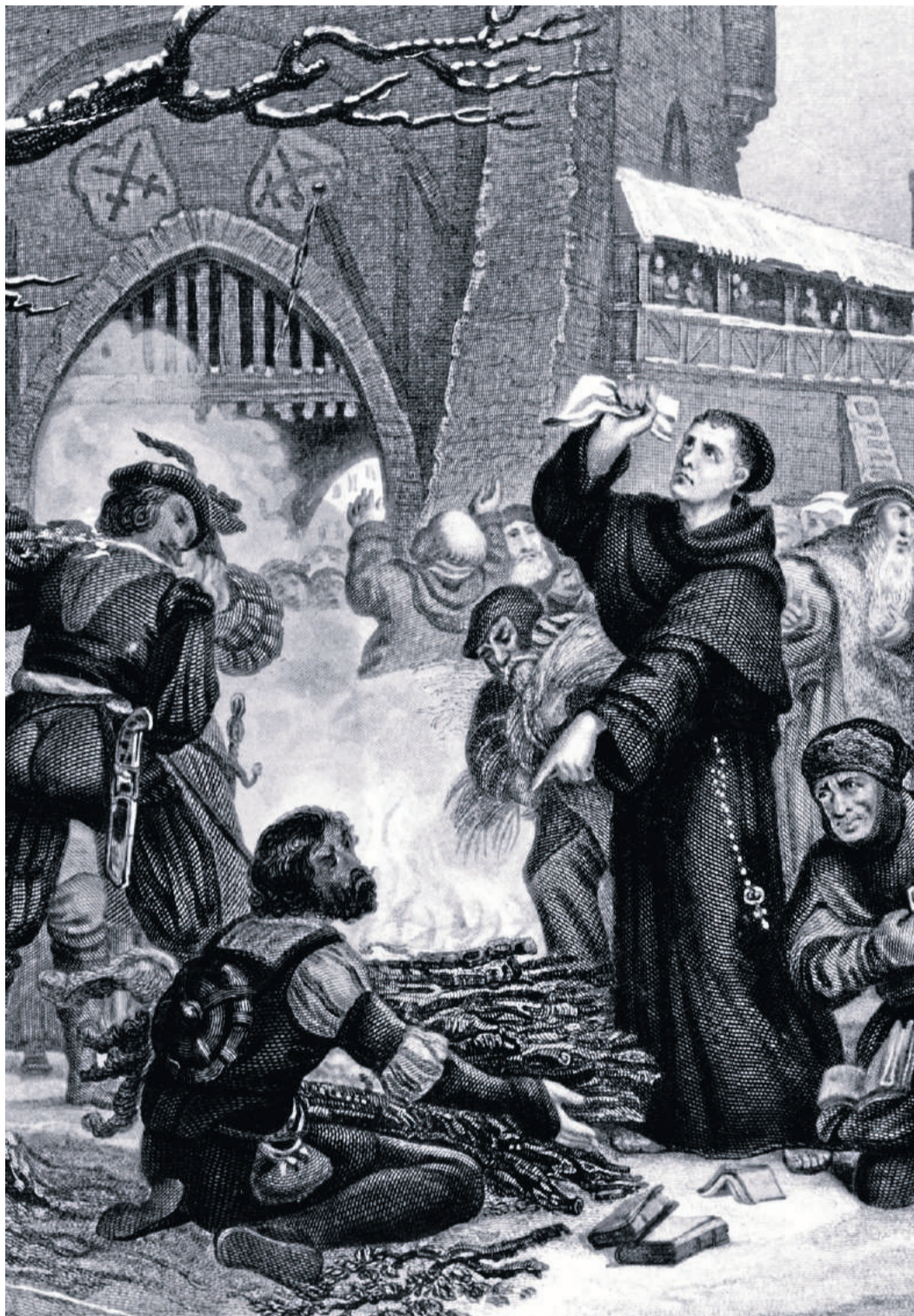
El llibre traça un mapa de la diversitat religiosa a les Illes Balears, amb la història de la seva implantació i la seva projecció pública en l'actualitat.

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

L'odi a l'heretgia

Frances Luttikhuisen documenta nous detalls sobre la presència protestant a la Península Ibèrica

La repressió ofega, però sorprèn com gairebé mai aconsegueix el seu objectiu, malgrat la mort i el dolor que deixa el seu zel. No és un pols entre dos forçuts, no és un combat d'igual a igual, perquè els repressors utilitzen tota una maquinària de control per suprimir el que sovint són múltiples fronts oberts, més o menys minoritaris, però amb escassa força de resposta. I, malgrat tot, la repressió no guanya. Agafem, per exemple, la Inquisició, un aparell repressor impecable que ha tenyit de foscor segles d'història. Tot i els milers de morts, torturats, empresonats o simplement coaccionats, la història d'aquesta institució criminal és també la història de totes aquelles persones que s'hi han oposat, que han volgut viure i defensar altres maneres de pensar i de fer. Ara la Inquisició ja no hi és; moltes de les idees que va perseguir encara hi són, algunes amb més èxit que d'altres de vives, enfortides fins i tot per tants anys de persecució. El protestantisme és un d'aquests casos. Des del 2017, data de celebració dels 500

Investigació

Luttikhuisen ha centrat la seva recerca en la història de la reforma protestant

anys de l'inici de la Reforma, hem anat veient una sèrie d'iniciatives impensables fa només unes dècades. Com recorda Josep-Lluís Carrod-Rovira, "cal reconèixer que, cinc segles després de l'arribada als Països Catalans de les primeres notícies de la Reforma, la ignorància, els prejudicis i els tòpics sobre el protestantisme continuen senyorejant per aquests verals, amb una intensitat i un abast més que notables". Ho escriu a la introducció de *500 anys de repte protestant a la península Ibèrica (1517-2017)* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), el llibre de Frances Luttikhuisen que fa uns dies ell mateix, juntament amb Daniel Giralt-Miracle i l'autora de l'obra, va presentar a Barcelona.

Esforsos de destrucció

Luttikhuisen, doctora en filologia angloamericana per la Universitat de Barcelona, centra la seva recerca en la història de la reforma protestant. Aquest llibre és el fruit de diversos anys d'investigació. Hi recull una visió panoràmica "de com el desig d'una espiritualitat més íntima va evolucionar des de l'il·luminisme a l'erasmisme fins a una introducció del pensament protestant". "No és una història de màrtirs o de com la Reforma va fracassar a Espanya -afegeix l'autora-, sinó la història dels esforços de la llarga i mai esgotada Contrareforma, i el seu agent,

la Inquisició Espanyola, per destruir la llavor del desig d'una espiritualitat plena, sense faramalla exterior, plantada al segle XVI".

Tot i que la Inquisició va ser abolida per un reial decret firmat el 15 de juliol de 1834, com apunta Luttikhuisen, el seu esperit va seguir ben viu: "Des de l'època dels Reis Catòlics, la religió -i la Inquisició- sustentava la base dels principis del poder i era alhora un element fonamental en la cohesió social. El Sant Ofici constantment advertia la població de la perversitat doctrinal dels heretges luterans i de la seva degenerada conducta moral".

Un gravat del 1518 mostra Martí Luter cremant llibres a una foguera.

HULTON ARCHIVE/GETTY IMAGES

Una de les especificitats centrals de la reforma protestant és la lectura, traducció i exegesi de la Bíblia i, per tant, va ser respecte a això que es van aplicar les prohibicions més contundents. Ja Jaume I el Conqueridor, el 1233, "va ordenar, amb l'aprovació del Concili Provincial de Tarragona l'any següent, que ningú no tingués l'Antic ni el Nou Testament en romanç", com escriu l'autora. Segles més tard, l'Índex publicat pel papa Pau IV el 1559, que va prohibir la publicació i possessió de traduccions de la Bíblia en alemany, francès, espanyol, italià, anglès i holandès sense el permís explícit de la

Inquisició Romana, seguia les directrius del Concili de Trento i va marcar l'actitud de l'Església catòlica durant segles. "El 1757 el papa Benet XIV va autoritzar la traducció de la Bíblia sempre que fos publicada amb notes. A Espanya el decret no es va aplicar fins al 1782, en què l'inquisidor general Felipe Bertrán va autoritzar versions de la Bíblia en llengua vulgar. Des de llavors els esforços per defensar i difondre la lectura de la Bíblia es van multiplicar".

Pocs anys després, el 1832, apareix el que es considera la principal aportació del protestantisme a la cultura catalana, Lo Nou Testament, imprès a Londres i traduït per Josep Melcior Prat, la vida del qual descriu Luttikhuisen, així com els canvis que es vivien en aquella època: "La industrialització requeriria la importació de mà d'obra especialitzada i de tècnics estrangers. Les tècniques de l'estampació conegudes com a *indianes* provenien de França, on la majoria dels stampadors eren protestants. A causa de les guerres de religió, molts havien fugit a altres països, però el catolicisme va impedir que Espanya es pogués beneficiar dels coneixements d'aquests artesans exiliats. Catalunya va ser una excepció, i a mitjan segle XVIII hi havia unes 150 em-

Sant Ofici

La Inquisició va ser abolida el 1834 però el seu esperit va seguir ben viu

preses d'indians establertes a Barcelona. Van ser els industrials catalans els que van impulsar la llibertat de culte per a aquestes persones. Aquesta llibertat s'obtidria de manera definitiva amb la Reial Resolució de 1797", explica l'autora.

Presència femenina

El llibre també dedica un apartat important a les veus de les dones en els moviments evangèlics del segle XVI, un episodi malauradament desconegut: "Els documents inquisitorials revelen un nombre sorprenent de dones processades a Espanya per luteranes. El que caracteritza la majoria d'elles és el seu alt nivell cultural. El nou ús de la llengua vernacle com a idioma vehicular de les obres de teologia i de devoció permetia que més dones hi tinguessin accés". Com assenyala Luttikhuisen, moltes d'aquestes dones van ser acusades d'ensenyar doctrines herètiques: "Això implica que no només eren dones piadoses, desitjoses d'ampliar els seus coneixements i de créixer en la seva pròpia espiritualitat, sinó també persones que es consideraven prou instruïdes en les noves doctrines per edificar-ne d'altres. El discerniment espiritual d'aquestes dones reflecteix una característica general que es manifestava arreu d'Europa com a resultat del despertar espiritual impulsat per la reforma protestant".